

مکتب‌های ادبی

ایران و جهان (۱)

(نثر و نظم از آغاز تا کنون)

www.ketab.ir

سرشناسه	:	شریفی، فیض، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مکتب‌های ادبی ایران و جهان (نظم و نثر از آغاز تا کنون) /
مشخصات نشر	:	مؤلف فیض شریفی؛ ویراستار لیلا صبوری‌زاده.
مشخصات ظاهری	:	شیراز: حس هفتم، ۱۳۹۹ -
شابک	:	ج: ۵/۱۴ × ۲۱/۵ س.م.
وضعیت فهرست‌نویسی	:	۴-۸-۹۵۲۸۶-۶۲۲-۹۷۸
موضوع	:	فیفا
موضوع	:	ادبیات -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Literature -- History and criticism
رده‌بندی کنگره	:	PN۸۶
رده‌بندی دیویی	:	۸۰۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۳۸۳۲۴۶
وضعیت رکورد	:	فیفا

عنوان کتاب: مکتب‌های ادبی ایران و جهان (جلد اول)
مؤلف: فیض شریفی
صفحه‌آرا و طراح جلد: مریم تقدیری
ویراستار: لیلا صبوری‌زاده
ناشر: حس هفتم
نوبت چاپ: اول
سال چاپ: بهار ۱۴۰۰
شابک دوره: ۵-۵-۹۵۲۸۶-۶۲۲-۹۷۸
شابک: ۴-۸-۹۵۲۸۶-۶۲۲-۹۷۸
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
***حق چاپ محفوظ است**

شعبه شیراز: خیابان زند. نبش بیست متری سینماسعدی
 تلفکس: ۰۷۱-۳۲۳۳۰۰ ۲۹۳-۳۲۳۵۴۴۲۲
 شعبه تهران: خیابان شهید بهشتی (عباس آباد)، خیابان قائم مقام، خیابان
 چهارم، پلاک ۱۵، طبقه ۴، واحد ۱۵ تلفکس: ۰۲۱-۸۸۷۵۹۴۹۰-۹۱
www.hesehaftom.com info@hesehaftom.com

فهرست

۲۵.....	سخن‌ناشر
۲۹.....	پیش‌گفتاری بر آنتولوژی در مکتب‌های ادبی
۳۷.....	سبک‌های شعر فارسی ایران
۳۹.....	عوامل تحول در یک سبک یا شیوه
۴۱.....	سبک خراسانی «یا سامانی یا ترکستانی»
۴۲.....	شاخصه‌های شعر و نثر سبک خراسانی
۴۴.....	شاخصه‌های فکری و اندیشگانی سبک خراسانی
۴۵.....	شاخصه‌های ادبی
۵۱.....	عوامل تحول در این شیوه
۵۳.....	سبک عراقی
۵۳.....	ویژگی‌ها و شاخصه‌های سبک عراقی (دوره ی غزنوی، سلجوقی و...)

- زبان و شاخصه‌های دیگر شعرهای عرفانی ۵۷
- جوانب موسیقایی سبک عراقی ۵۹
- شاخصه‌های فکری سبک عراقی ۶۱
- تفاوت عرفان نظری با فلسفه ۶۱
- منابع و مآخذ نشر در سبک خراسانی ۷۰
- (۱) متن مقدمه‌ی شاهنامه‌ی ابومنصوری و شاخصه‌های آن ۷۱
- (۲) ترجمه‌ی تفسیر تبری از محمدبن جریر تبری ۷۴
- (۳) از ترجمه‌ی تاریخ تبری ۷۶
- (۴) سفرنامه‌ی ناصر خسرو ۸۰
- (۵) تاریخ سیستان ۸۳
- (۶) قابوس‌نامه ۸۶
- (۷) خواجه عبدالله انصاری معروف به پیر هرات ۸۹
- (۸) تاریخ بیهقی ۹۰
- (۹) کتاب چهارمقاله یا مجمع‌النوادر ۹۴
- ویژگی‌های نشر در سبک عراقی ۹۹
- (۱) کلیله و دمنه ۹۹
- (۲) مقامات حمیدی ۱۰۳

- ۳) اسرار التوحید فی مقامات شیخ ابوسعید ۱۰۵
- ۴) تذکرة الاولیا ۱۰۷
- ۵) راحة الصدور و آية السرور ۱۰۸
- ۶) مرزبان نامه ۱۱۲
- ۷) جوامع الحکایات و لوامع الروایات ۱۱۵
- ۸) اخلاق ناصری ۱۱۷
- ۹) گلستان سعدی ۱۱۸
- ۱۰) تاریخ جهانگشای جوینی ۱۲۴
- ۱۱) تاریخ و صاف ۱۳۶
- درآمدی بر هزل و هجو و طنز ۱۳۹
- غزل و تغزل ۱۴۵
- نمودار شاعران سبک خراسانی و عراقی ۱۴۸
- به‌گزین اشعار شاعران کهن از منظر خطی-زمانی ۱۵۹
- شهید بلخی (وفات: ۳۲۵)
- مرا به جان تو سوگند و صعب سوگندی ۱۵۹
- رودکی (وفات: ۳۲۹)
- بوی جوی مولیان آید همی ۱۶۰

رابعه (وفات: ۳۲۸)

عشق او باز اندر آوردم به بند ۱۶۰

بابا طاهر عریان (وفات: ۴۱۰)

چند دوبیتی ۱۶۱

ناصر خسرو (وفات: ۴۸۱)

آزرده کرد کز دم غربت جگر مرا ۱۶۱

بدیدی به نوروز گشته به صحرا ۱۶۲

مسعود سعد سلمان (وفات: ۵۱۸)

تیر و تیغ است بر دل و جگر ۱۶۳

عمر خیام (وفات: ۴۸۱)

چندین ربایی ۱۶۴

سنایی (وفات: ۵۴۵)

عاشق نشوید اگر توانید ۱۶۵

جانا به جز از عشق تو دیگر هوس ام نیست ۱۶۶

ای مهر تو بر سینه‌ی من مهر نهاده ۱۶۶

ای چشم و چراغ زندگانی ۱۶۷

حسن غزنوی (وفات: ۵۵۷)

سخن ناشر

تاریخ ادبیات فارسی طی قرن‌ها فراز و فرود در دوره‌های مختلف اجتماعی و سیاسی و فرهنگی، پربار و سترگ و سرفراز، همواره زنده رونده بوده و هست. چنین است که جریان ادبی در کشورمان، طی وار مختلف، مزین به نام‌هایی ست که چراغ راه گذشتگان و آیندگان بوده و خواهد بود؛ عناوین شکوهمندی که از بدنه‌ی این پیکر استوار عظیم، غیرقابل حذف می‌باشند و تا جادوی کلام برجاست، از اندگاران اند.

مهم‌ترین اصل در پیدایی هر مکتب ادبی، نوع نگرشی ست که زرگان و ادیبان هر دوره، به چگونگی زیستن و جهان پیرامون خویش دارند. در نتیجه‌ی همین دیدگاه و نگرش است که بیان هنر، اشکال مختلفی به خود می‌گیرد و در جریان تکامل زبان هر قوم و ملیتی، بییرات اساسی و کلیدی رقم می‌زند.

در کشور ما نیز سبک و سیاق‌های متنوع ادبی (چه در نثر و چه در شعر)، طی قرن‌ها آزمون و خطا و کشف و شهود، شاعران و ادیبان و نیز آثار بزرگ و بی‌بدیلی آفریده است.

کتاب مکتب‌های ادبی، نتیجه‌ی سال‌ها تلاش در حوزه‌ی تدریس و تحقیق است که مؤلف ارزشمند، استاد فیض شریفی، به تدوین و نگارش آن، همت گمارده‌اند.

فیض شریفی در این کتاب، پیرامون سیر تحول و تطور و آنتولوژی ادبیات کلاسیک و مدرن ایران و جهان، تحقیق هدفمندی را آغاز نموده و با صبوری و تأمل به انجام رسانیده است. شریفی این تفحص ادبی را در نثر، از شاهنامه‌ی ابومنصوری شروع کرده و تا آثار نویسندگان کنونی پیش برده است؛ و در شعر نیز به موازات نثر، از رودکی تا سهراب سپهری و دیگر شاعران معاصر، جلو آمده است.

الگوی کار فیض شریفی با شیوه‌ی کار ملک الشعرای بهار کاملن متفاوت است (هرچند ممکن است در مقاطعی با هم اشتراک نظر داشته باشند).

در کار تحقیقی فیض شریفی، مکتب‌های ادبی با نقد و نظر و آنتولوژی (نسب‌شناسی) همراه و همپوش می‌شود. تأثیرپذیری هر شاعر از گذشتگان و نیز تأثیرگذاری آن شاعر بر ادیبان و شاعران بعد از خودش، اهمیت بسزایی در انتخاب اشعار این کتاب داشته است.

جلد نخست این اثر، مختص ادبیات کلاسیک ایران است. در جلد

دوم کتاب که از جلد نخست حجیم‌تر و عمیق‌تر می‌باشد، شاعران و نویسندگان دوره‌ی مشروطیت و معاصر با مکتب‌های ادبی اروپا، مثل «رمانتی‌سیسم، رئالیسم، ناتورالیسم، سوررئالیسم و امپرسیونیسم» و مابقی مکتب‌ها، به نقد و تحلیل درآمده‌اند. از این منظر، مؤلف به جهت آشنایی خواننده با ادبیات اروپا و نیز سبک‌ها، درباره‌ی این مکاتب، به تفصیل سخن گفته و اصطلاحات توصیفی موجود در متن را تشریح کرده است.

کانون نگاه مؤلف و محقق در این کتاب، بر مکتب‌های ادبی ایران استوار بوده؛ لیکن به دلیل آن که مکتب‌های ادبی جهان نیز به طور مبسوطی به تشریح درآمده، عنوان کتاب، «مکتب‌های ادبی ایران و جهان» نهاده شده است.

امید است که کتاب مکتب‌های ادبی ایران و جهان، مرجع و منبع قابل تأمل و مستندی برای ادب‌دوستان و پژوهشگران حوزه‌ی ادبیات؛ و نیز چراغ راهی برای جریان زنده و بالنده‌ی ادبیات ایران باشد.

در پایان لازم می‌دانم از زحمات بی‌دریغ همکارانم در انتشارات حس هفتم؛ سرکار خانم‌ها «زهرا زارع» و «یاسمین شعبان‌زاده» که امور هماهنگی را به عهده داشتند، سرکار خانم «مریم تقدیری» برای طراحی جلد و صفحه‌آرایی و سرکار خانم «لیلا صبوری‌زاده»، ویراستار

کتاب، برای به‌بارنشستن این اثر گران‌سنگ، تشکر و قدردانی کنم. چراکه هیچ به‌ثمر رسیدنی، به خودی خود و با نگرش فردی حاصل نمی‌شود.

همچنین از استاد فیض شریفی، مؤلف کتاب و یار و همراه مجموعه‌ی حس هفتم، کمال تشکر و قدردانی را داشته دارم.

به امید مانایی و هرچه‌شکوفاتر شدن زبان و اندیشه‌ی پارسی و عزت و سربلندی پارسی‌زبانان؛ همواره، هنوز و همیشه.

با مهر بسیار،

میثم کلاهی